

ความเป็นมาและความสำคัญทางปัญหา

การทดลองฝึกอบรมผู้ช่วยครูสอนเด็กชาวเขาวิชาฟังและพูดภาษาไทยนี้ เป็นการทดลองสอนวิชาหนึ่งใน "โครงการทดลองฝึกอบรมผู้ช่วยครูสอนเด็กชาวเขา" ของแผนกวิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ อันเป็นโครงการที่มีสาเหตุสืบเนื่องมาจากปัญหาการศึกษาครู ซึ่งเป็นปัญหาระดับชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การขาดครูสอนเด็กชาวเขา อันมีปัญหาด้านการเมืองและความมั่นคงของประเทศเข้ามาผูกพัน คณะกรรมการสงเคราะห์ชาวเขา ซึ่งประกอบด้วยผู้แทนจากกระทรวงทบวงกรมต่าง ๆ ตลอดจนองค์การระหว่างประเทศ ได้เห็นความสำคัญของการสงเคราะห์ชาวเขาในด้านการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง ทุกฝ่ายได้หาวิธีช่วยเหลือกันหลายทาง เช่น ให้ทุนชาวเขาที่มีความสามารถเรียนต่อในชั้นสูงขึ้นไปจนถึงระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา และประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาระดับสูง เพื่อกลับไปเป็นครูสอนเด็กชาวเขาในภูมิลำเนาเดิม และได้ส่งครูไทยจากพื้นราบ รวมทั้งครูที่เป็นตำรวจตระเวนชายแดนขึ้นไปสอนเด็กชาวเขา แต่ก็มีอุปสรรคของหลายประการ

วิธีทางหนึ่งที่จะช่วยแก้ปัญหาและช่วยเร่งส่งเสริมการศึกษาของชาวเขาได้อย่างรวดเร็วก็คือ การผลิตครูชาวเขาให้กลับไปช่วยสอนเด็กชาวเขาในหมู่บ้านของเขาเอง กองสงเคราะห์ชาวเขา กรมประชาสงเคราะห์ จึงประสงค์จะได้ชาวเขาที่มีความรู้ตั้งแต่ชั้นประถมปีที่ 4 ขึ้นไป มารับการอบรมวิชาสามัญและวิชาครูเบื้องต้น เพื่อช่วยสอนเด็กชาวเขาให้มีทักษะทางภาษาไทยและสังคมศึกษา มีทัศนคติและสุขนิสัยที่ดี เป็นสมาชิกที่ดีของสังคมไทยต่อไป เมื่อผู้รับการอบรมได้รับการอบรมเป็นที่พอใจแล้ว กรมประชาสงเคราะห์จะส่งไปเป็นครูช่วยเจ้าหน้าที่ด้านการศึกษาทางหน่วยพัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขา ซึ่งมีหน่วยในหมู่บ้านหลักของชาวเขาหลายร้อยหน่วย คณะกรรมการสงเคราะห์ชาวเขาจึงได้ขอความร่วมมือจากแผนกวิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ให้เป็นผู้จัดทำเนื้องานฝึกอบรมตามวัตถุประสงค์ดังกล่าวแล้ว

แผนการศึกษาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จึงได้วางโครงการเป็นงานวิจัย เรียกว่า "โครงการทดลองฝึกอบรมผู้ช่วยครูสอนเด็กชาวเขา" และได้กำหนดหมวดวิชาต่าง ๆ ที่ใช้ในการทดลองฝึกอบรม คือ หมวดวิชาภาษาไทย (ฟังและพูด, อ่านและเขียน) หมวดวิชาสังคมศึกษา, (ค่านิยมและทักษะทางสังคม) หมวดวิชาคณิตศาสตร์ และหมวดวิชาพลานามัย สำหรับปีแรกนี้ได้จัดให้มีการอบรม ณ ศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขา อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ผู้ที่มารับการอบรมเป็นผู้ช่วยครูสอนเด็กชาวเขาในโรงเรียนของหน่วยพัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขานี้ กรมประชาสงเคราะห์ได้คัดเลือกชาวเขาอายุระหว่าง 15 - 40 ปี ซึ่งมีพื้นฐานความรู้ชั้นประถมศึกษา มารับการอบรม ปีละ 1 รุ่น ประมาณรุ่นละ 60 คน ระยะเวลาการอบรมนาน 3 เดือน เมื่อผู้รับการอบรมจบหลักสูตรแล้ว กรมประชาสงเคราะห์จะจัดส่งไปเป็นผู้ช่วยเจ้าหน้าที่คานการศึกษาของหน่วยพัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาต่อไป

ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาและทดลองการสอนวิชาฟังและพูดภาษาไทยแก่เด็กชาวเขา ทั้งนี้เพราะผู้เข้ารับการอบรมคัดเลือกมาจากชาวเขาเผ่าต่าง ๆ และมีพื้นฐานความรู้ต่ำอยู่แล้ว ย่อมจะมีความบกพร่องในการฟังและพูดภาษาไทยเป็นธรรมดา เนื่องจากในชีวิตประจำวันของชาวเขานั้น ใช้ภาษาพูดของตนเองแต่ละเผ่า ไม่ได้พูดภาษาไทย จึงทำให้การฟังและพูดภาษาไทยไม่ดีเท่าที่ควร ดังนั้นการที่จะให้ผู้อบรมเหล่านี้ไปสอนภาษาไทยแก่เด็กชาวเขา จำเป็นจะต้องให้ผู้อบรมมีทักษะในการฟังและการพูดภาษาไทยได้ถูกต้อง และชัดเจนเสียก่อนจะไปสอนเด็กชาวเขาในหมู่บ้านของตน อีกประการหนึ่ง การที่จะให้ชาวเขาในประเทศไทยมีความรู้สึกว่าเขาเป็นคนไทยนั้น สิ่งแรกที่สำคัญคือจะต้องพยายามให้ชาวเขาพูดภาษาไทยและใช้ภาษาไทยในการติดต่อกับคนไทยอื่น ๆ ในพื้นราบได้ ผู้วิจัยคิดว่า การฟังและพูดภาษาไทยมีความสำคัญเป็นอันดับแรก ที่จะสอนให้แก่ชาวเขา และจะต้องส่งเสริมหาวิธีที่จะให้ชาวเขาพูดภาษาไทยให้ได้ ดังนั้นการวิจัยเรื่องนี้จะช่วยให้ผู้เข้ารับการอบรมมีทักษะในการฟังและพูดภาษาไทยได้ถูกต้อง และมีความรู้ในเรื่องวิธีสอนฟังและพูดภาษาไทยแก่เด็กชาวเขาเมื่อออกไปปฏิบัติหน้าที่ได้เป็นอย่างดี ซึ่งจะเป็นการช่วยให้ชาวเขาฟังและพูดภาษาไทยได้อย่างถูกต้องชัดเจนต่อไป ผู้วิจัยคิดว่า การวิจัยเรื่องนี้จะช่วยให้บรรลุวัตถุประสงค์ของทางราชการดังกล่าวแล้ว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ทดลองวิธีสอนฟังและพูดภาษาไทยแก่เด็กชาวเขา
2. สร้างหลักสูตรพิเศษวิชาฟังและพูดภาษาไทย เพื่อทบทวนความรู้การฟังและพูดภาษาไทย และความรู้ในเรื่องวิธีการสอนฟังและพูดภาษาไทยเบื้องต้น
3. สร้างหนังสือแบบเรียนวิชาฟังและพูดภาษาไทยสำหรับเด็กชาวเขา เพื่อฝึกทักษะการฟังและพูดภาษาไทย และปลูกฝังแนวคิดและค่านิยมทางสังคม
4. สร้างคู่มือครูสำหรับหนังสือแบบเรียนฟังและพูดภาษาไทย เพื่อให้นำไปสอนและถ่ายทอดค่านิยมทางสังคมและทัศนคติที่ดีแก่เด็กชาวเขา
5. สร้างแบบทดสอบการฟังและพูดภาษาไทยสำหรับใช้ทดสอบความรู้และความสามารถของผู้เข้ารับการอบรมก่อนและหลังการฝึกอบรม

สมมติฐานของการวิจัย

ผู้วิจัยตั้งสมมติฐานไว้ว่า หลักสูตรพิเศษวิชาฟังและพูดภาษาไทย หนังสือแบบเรียน และคู่มือครูที่สร้างขึ้นใช้ในการฝึกอบรมผู้ช่วยครูสอนเด็กชาวเขา จะช่วยให้ผู้รับการอบรมมีความรู้ในด้านการฟังและพูดภาษาไทยเพิ่มขึ้น และมีความสามารถในการสอนฟังและพูดภาษาไทยแก่เด็กชาวเขา ความรู้และความสามารถดังกล่าวก่อนและหลังการอบรมมีความแตกต่างกัน

ขอบเขตและวิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับหลักสูตรและหนังสือแบบเรียนวิชาฟังและพูดภาษาไทยที่เหมาะสมสำหรับเด็กชาวเขา เพื่อสร้างหลักสูตรพิเศษวิชาฟังและพูดภาษาไทยเพื่อใช้ในการทดลอง
2. สร้างหน่วยการสอนวิชาฟังและพูดภาษาไทยสัมพันธ์กับวิชาสังคมศึกษา และวิชาอื่น ๆ
3. สร้างแบบทดสอบความรู้วิชาฟังและพูดภาษาไทย เพื่อทดสอบความรู้ของผู้ช่วยครูสอนเด็กชาวเขา ก่อนและหลังการฝึกอบรม

4. เลือกสรรและทดลองวิธีสอนฟังและพูดภาษาไทย ตลอดจนการผลิตอุปกรณ์การสอนที่จะใช้โดยผลสำหรับเด็กชาวเขา

5. นำหน่วยการสอนวิชาฟังและพูดภาษาไทยที่สร้างขึ้นไปทดลองสอนแก่ตัวทดลองคือชาวเขาที่กรมประชาสงเคราะห์คัดเลือกมาอบรม

6. อบรมเทคนิคและวิธีสอนวิชาฟังและพูดภาษาไทยแก่ครูช่วยสอนเด็กชาวเขา และให้แต่ละคนฝึกหัดและทดลองสอนเด็กชาวเขาที่โรงเรียนสังวาลย์วิทยา

ความจำกัดของการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการทดลอง กองสงเคราะห์ชาวเขา กรมประชาสงเคราะห์เป็นผู้คัดเลือก ผู้วิจัยมิได้เป็นผู้เลือกกลุ่มตัวอย่างประชากรเอง ดังนั้น กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการทดลองจึงมีความแตกต่างกันในด้านพื้นฐานความรู้วิชาสามัญ, ประสบการณ์ และการฟังและพูดภาษาไทย ฯลฯ

2. การสร้างหลักสูตรพิเศษของการวิจัยครั้งนี้ จำกัดอยู่เพียงวิชาฟังและพูดภาษาไทยเท่านั้น

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. ผู้วิจัยถือว่า กลุ่มตัวอย่างประชากรในการวิจัยครั้งนี้ มีพื้นฐานความรู้ทางวิชาฟังและพูดภาษาไทยทัดเทียมกัน และยังไม่มีความสามารถในการสอน

2. ผู้วิจัยถือว่า เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยทุกอย่างสามารถใช้ฝึกอบรมกลุ่มตัวอย่างประชากรโดยผลตามจุดประสงค์ ที่ได้วางไว้

3. ผู้วิจัยถือว่า ข้อทดสอบก่อนและหลังการอบรม เป็นข้อทดสอบที่มีความแม่นยำเชิงเนื้อหาวิชาและครอบคลุมรายละเอียดครบถ้วนตามเนื้อหาในหนังสือแบบเรียนที่สร้างขึ้น

ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย

1. ชาวเขาที่คัดเลือกมารับการฝึกอบรมตามโครงการนี้ จะสามารถเป็นครูช่วยสอนเด็กชาวเขาในหมู่บ้านหลักโรงเรียนของกองสงเคราะห์ชาวเขา กรมประชาสงเคราะห์ ทั้ง

จะเป็นผู้ช่วยประสานงานและเสริมสร้างความสัมพันธ์ อันดีระหว่างเจ้าหน้าที่กับชาวเขาเผ่าเดียวกัน ตามเจตจำนงของกองส่งเสริมชาวเขา

2. การวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการฝึกหัดครูในด้านการทดลองวิธีสอนฟังและพูดภาษาไทยแก่เด็กที่ไม่รู้ภาษาไทย และโครงการนี้จะช่วยแก้ปัญหาการขาดแคลนครูสอนเด็กชาวเขาโดยตรง

3. ใคผลงานทางวิชาการที่เชื่อว่าจะนำไปสู่การสอนฟังและพูดภาษาไทยอย่างได้ผลคือหลักสูตรพิเศษ, หน่วยงานสอน, หนังสือแบบเรียน, และคู่มือครูวิชาฟังและพูดภาษาไทยที่เหมาะสมสำหรับครูช่วยสอนและเด็กชาวเขา

4. ผู้ช่วยครูสอนเด็กชาวเขาคงกล่าวได้รับการศึกษาเพิ่มเติมทั่วไปด้านวิชาฟังและพูดภาษาไทย และวิธีสอน ได้รับการปลูกฝังแนวคิด ค่านิยม และทัศนคติที่ดีและเหมาะสมที่จะเป็นพลเมืองดีของชาติ เพื่อจะได้ถ่ายทอดคุณสมบัติดังกล่าวให้แก่เด็กชาวเขา

5. การวิจัยเรื่องนี้จะช่วยให้เด็กชาวเขาสนใจการเรียนรู้อาษาไทยมากขึ้น โดยเฉพาะในเรื่องการฟังและพูดภาษาไทย เนื่องจากได้รับการเรียนและการฝึกทักษะการฟังและพูดภาษาไทยอย่างถูกต้อง

6. การวิจัยครั้งนี้จะเป็นแนวทางในการช่วยเหลือชาวเขาสำหรับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง และเป็นจุดเริ่มต้นแก่ผู้สนใจที่จะศึกษาค้นคว้าในเรื่องนี้ต่อไป

ศัพท์เฉพาะเรื่องและคำจำกัดความ

เด็กชาวเขา หมายถึง เด็กชาวเขาเผ่าต่าง ๆ ที่ไม่พูดภาษาไทย อาศัยอยู่ตามป่าเขาในภาคต่าง ๆ ของประเทศไทย มีวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อถือแตกต่างไปจากเด็กไทยในพื้นที่รอบทั่วไป

¹สาย ภาณุรัตน์, "การให้การศึกษาแก่เด็กชาวเขา" กรมสามัญศึกษา, กระทรวงศึกษาธิการ, 20 มีนาคม 2515 (เอกสารโรเนียว), หน้า 1.

ผู้ช่วยครูสอนเด็กชาวเขา คือ ชาวเขาเผ่าต่าง ๆ ที่มีพื้นความรู้ตั้งแต่ ป.4 ถึง ม.ศ.3 อายุระหว่าง 15-40 ปี ที่กรมประชาสงเคราะห์คัดเลือกมารับการฝึกอบรม เป็นเวลาประมาณ 3 เดือน ตามโครงการทดลองฝึกอบรมผู้ช่วยครูสอนเด็กชาวเขา ซึ่งในวิทยานิพนธ์นี้จะเรียกว่า ผู้รับการอบรม เมื่อจบการอบรมแล้ว กรมประชาสงเคราะห์จะส่งไปเป็นผู้ช่วยเจ้าหน้าที่พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาคานการศึกษาในหมู่บ้านหลักโรงเรียน

หมู่บ้านหลักโรงเรียน² คือ หมู่บ้านชาวเขาที่ห่างไกลยังไม่มีโรงเรียนถาวร และจัดตั้งเป็นโรงเรียนชั่วคราวเพื่อทำการสอนชั้น

ก.ป. คือ หลักการและนโยบายจากกรมประชาสงเคราะห์ ที่ผู้วิจัยนำมาเป็น และ และแนวทางในการสร้างหลักสูตรพิเศษและแบบเรียนในการวิจัย

ข. คือ หลักสูตรโรงเรียนชาวเขา พ.ศ. 2508 กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

ส. คือ หลักสูตรการอบรมความรู้วิชาสามัญแก่ผู้ช่วยเจ้าหน้าที่พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาคานการศึกษา ที่กรมสามัญศึกษา จัดทำขึ้น

ค. คือ ความรู้, หลักการ, ค่านิยมและทักษะทางสังคม, ตลอดจนนโยบายของแผนกวิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หลักสูตรพิเศษ (พ.) คือ หลักสูตรการฝึกอบรมผู้ช่วยครูสอนเด็กชาวเขา วิชาฟังและพูดภาษาไทย ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการฝึกอบรม โดยรวบรวมมาจาก ก.ป., ข., ส., และ ค. หลักสูตรพิเศษประกอบด้วยความรู้วิชาสามัญ และความรู้วิชาครู

---

²ประสิทธิ์ ติศวัณ, คู่มือการปฏิบัติงานสำหรับเจ้าหน้าที่หน่วยพัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาเคลื่อนที่ กรมประชาสงเคราะห์, กระทรวงมหาดไทย, (เอกสาร-โรเนียว), หน้า 6.

คานิยม³ หมายถึง ความคิดรวบยอดเกี่ยวกับความรู้สึกรับชอบชีวิต อันเป็นเครื่องรัง
ควบคุมพฤติกรรมที่แสดงออกเพื่อสนองความปรารถนา สามารถมองเห็นว่าอะไรเป็นสิ่งที่
ปรารถนาของสังคมไทย ซึ่งสังคมไทยยอมรับยกย่อง และถือว่าเป็นสิ่งที่ดีงาม และพร้อมที่จะ
แสดงออกเมื่อมีเหตุการณ์และสิ่งแวดล้อมมากระตุ้น

โรงเรียนชาวเขา หมายถึง โรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด โรงเรียน
ตำรวจตระเวนชายแดน และโรงเรียนสังกัดกรมประชาสัมพันธ์ที่เปิดสอนชาวเขาในระดับ
ชั้นประถมศึกษาตอนต้น

หนังสือแบบเรียน หมายถึง หนังสือแบบเรียนวิชาฟังและพูดภาษาไทย ที่ผู้วิจัยสร้าง
ขึ้นเพื่อใช้ในการวิจัย ซึ่งมีทั้งหมดรวม 15 เล่ม เนื้อหาแบบเรียนสอดคล้องกับหลักสูตรพิเศษ
ซึ่งยึดหน่วยการสอนทั้ง 5 หน่วยเป็นแกนกลาง ไม่รวมถึงหนังสือแบบเรียนของกระทรวง
ศึกษาธิการ

คู่มือครู คือ บันทึกการสอนที่เสนอแนะความมุ่งหมาย, เนื้อเรื่อง, กิจกรรมการสอน
อุปกรณ์การสอน และการประเมินผลไว้อย่างละเอียด เพื่อใช้คู่กับหนังสือแบบเรียนที่สร้างขึ้น
โดยบรมสามารถนำไปใช้สอนฟังและพูดภาษาไทยแก่เด็กชาวเขาได้

การสอนแบบจุลภาค⁴ (Micro-teaching) คือ การปฏิบัติการสอนแบบยอส่วน
การถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์อย่างรวดเร็ว (Transfer Experience
Approach) คือ การสอนความรู้และทักษะให้แก่ผู้เรียนเสร็จแล้วให้ผู้เรียนปฏิบัติและ
ทดลองใช้ความรู้และทักษะที่สอนให้ทันที

---

³สมน อมรวิวัฒน์, คำชี้แจง "หน่วยการสอนศีลธรรม" (นครหลวง: โรงพิมพ์
อักษรสาส์น, 2515), หน้า ง.

⁴เจดีย์ บุรีภักดิ์, เรื่องของไมโคร-ทิวซิ่ง (เอกสารโรเนียว), หน้า 2.